

Sygn. akt IV KK 159/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga
w sprawie **M. K.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 września 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt II AKa (...)

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 10 maja 2017 r., sygn. akt XVI Ko (...),

**1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej zasądzonego
na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia (pkt 2 wyroku) i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w (...) do
ponownego rozpoznania;**

2. zarządza zwrot wnioskodawcy wniesionej opłaty od kasacji.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. K., działając wraz ze swoim pełnomocnikiem z wyboru, wniósł o zasądzenie na jego rzecz odszkodowania w kwocie 211 278,67 zł oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 150 000 zł, w związku z wykonywaniem w stosunku do niego środka zapobiegawczego w postaci zakazu wykonywania zawodu funkcjonariusza Policji, w sprawie prowadzonej przez Prokuraturę Okręgową w K., sygn. akt (...), a po wniesieniu aktu oskarżenia w sprawie Sądu Okręgowego w K. sygn. akt XVI K (...).

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 10 maja 2017 r., sygn. akt XVI Ko (...), zasądził od Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Prezesa Sądu Okręgowego w K. na rzecz wnioskodawcy M. K. odszkodowanie w kwocie 34 703,00 zł oraz zadośćuczynienie w kwocie 100 000 zł, tytułem niesłusznego zastosowania środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynności wykonywania zawodu funkcjonariusza Policji oraz oskarżenia w sprawie XVI K (...) Sądu Okręgowego w K..

Od tego wyroku apelację na niekorzyść wnioskodawcy wnieśli: prokurator, pełnomocnik organu uprawnionego do reprezentowania Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w K.. Wyrok zaskarżył również pełnomocnik wnioskodawcy.

Prokurator, podnosząc zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mających wpływ na jego treść oraz zarzut obrazy przepisów postępowania - art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu wprowadzonym nowelizacją z dnia 27 września 2013 r., Dz.U. z 2013r., poz. 1247), wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia w kwocie 20 000 złotych za okres stosowania wobec niego środka zapobiegawczego w postaci zakazu wykonywania zawodu policjanta, tj. od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 29 października 2012 r. oraz uchylenie orzeczenie o zasądzeniu odszkodowania w kwocie 34 703 zł i oddalenie w tej części wniosku.

Pełnomocnik Prezesa Sądu Okręgowego w K. również sformułował zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia i mających wpływ na jego treść, a ponadto podniósł zarzut obrazy przepisów postępowania,

mającej wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie wniosku w zakresie zgłoszonych roszczeń.

Pełnomocnik wnioskodawcy podniósł natomiast:

1. naruszenie art. 361 § 2 k.c. przez bezzasadne ograniczenie przez Sąd pierwszej instancji przyznanego wnioskodawcy odszkodowania jedynie do części poniesionej szkody w postaci utraconych korzyści, a mianowicie jedynie do 20% wynagrodzenia, którego na skutek zastosowania środka zapobiegawczego wnioskodawca nie osiągnął i to jedynie w okresie trwania środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia wnioskodawcy w prawie wykonywania zawodu policjanta,

2. nieuwzględnienie przez Sąd *meriti* szeregu okoliczności mających wpływ na wysokość przyznanego wnioskodawcy zadośćuczynienia, a wynikających z zastosowania względem niego środka zapobiegawczego.

W oparciu o powyższe zarzuty pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyznanie M. K. zadośćuczynienia w kwocie 150 000 złotych oraz odszkodowania w kwocie 211 278,67 złotych.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt II AKa (...):

- uchylił rozstrzygnięcie w zaskarżonym wyroku w zakresie żądania odszkodowania i w tej części sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K.;

- zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że wysokość zadośćuczynienia obniżył do kwoty 20 000 zł i przyjął, iż zasądzone zostało na rzecz wnioskodawcy M. K. za doznaną krzywdę wynikłą z wykonywania wobec niego środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w wykonywaniu zawodu policjanta w sprawie Sądu Okręgowego w K. o sygn. akt XVI K (...);

- w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Wyrok Sądu drugiej instancji został zaskarżony przez pełnomocnika wnioskodawcy, który we wniesionej kasacji sformułował zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 552a § 1 k.p.k. w brzmieniu wprowadzonym nowelizacją z dnia 27 września 2013 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 1247) w zw. z art. 445 § 1 k.c., art. 24 § 1 k.c. i art. 558 k.p.k. w zw. z art. 1 k.p.c., przez zasądzenie na rzecz

wnioskodawcy kwoty zadośćuczynienia w wysokości symbolicznej w stosunku do zakresu, jak i czasu trwania krzywdy, doznanej przez wnioskodawcę, nie odpowiadającej kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia.

Na podstawie tak sformułowanego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy podkreślić, że określenie odpowiedniej wysokości zadośćuczynienia, jako że dotyczy trudnej do zmierzenia szkody niematerialnej w znacznym zakresie pozostawione zostało swobodnemu uznaniu sędziowskiemu, którego przekroczenie może nastąpić w wypadkach skrajnych – bądź rażącego przeszacowania rozmiarów krzywdy i zasądzenia rażąco wysokiej kwoty zadośćuczynienia, bądź też orzeczenia zadośćuczynienia symbolicznego, nieodpowiadającego funkcji unormowania zawartego w rozdziale 58 k.p.k. Z tego względu w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że w postępowaniu kasacyjnym zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia. O rażącym naruszeniu zasad ustalania „odpowiedniego” zadośćuczynienia może świadczyć przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego, zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2010 r., II KK 261/10, OSNwSK 2010/1/1980; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2010 r., II KK 196/10, Biul.PK 2010/6/33; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2005 r., II KK 54/05, LEX nr 152495).

W przekonaniu Sądu Najwyższego taka sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie. Wprawdzie nie bez racji Sąd odwoławczy dostrzegł, że przy ustalaniu kwoty zadośćuczynienia Sąd pierwszej instancji w pewnym stopniu odniósł się do krzywd, jakie wynikły nie tyle z faktu stosowania wobec M. K. środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w wykonywaniu zawodu funkcjonariusza

Policji, ale z uwagi na prowadzone przeciwko niemu postępowanie karne. Tyle tylko, że dostrzeżenie tej wadliwości argumentacji Sądu *meriti* nie uprawniało jeszcze do obniżenia wysokości zadośćuczynienia o 80% względem kwoty zasądzonej przez Sąd pierwszej instancji. Sąd odwoławczy powinien był wziąć pod uwagę jeszcze inne relewantne dla badanej kwestii okoliczności sprawy, w szczególności długoletni okres stosowania środka zapobiegawczego (ponad 8 lat) oraz znaczenie pracy w życiu człowieka, zwłaszcza jeśli chodzi o pracę w Policji – formacji służącej społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego, w której zatrudnienie traktowane jest nie tylko jako sposób na osiągnięcie dochodu, ale również jako realizacja misji i ambicji życiowych. Warto w tym miejscu podkreślić, że praca w Policji jest służbą determinującą liczne ograniczenia w życiu prywatnym funkcjonariuszy, a poświęcenie się tej służbie limituje w znacznym stopniu możliwość wykonywania innych aktywności zawodowych. Dlatego też dolegliwości związane z zakazem wykonywania zawodu funkcjonariusza Policji jawią się co do zasady jako bardziej znaczące niż w wypadku zawodu nieregulowanego przez pragmatyki służbowe. Rację ma również skarżący, który wskazuje, że z uwagi na czas stosowania środka zapobiegawczego, określonego w art. 276 k.p.k., wnioskodawca przez szereg lat utracił możliwości rozwoju zawodowego i awansu, co także potęgowało u niego poczucie krzywdy.

Niewątpliwie człowiek, jako istota społeczna, realizuje się również przez pracę zawodową, a przymusowe i niesłuszne pozbawienie go takiej możliwości stanowi bardzo realną i dolegliwą krzywdę, skoro uniemożliwia mu wręcz prawidłowe funkcjonowanie w życiu społecznym. Odciska to również poważne piętno na jego życiu osobistym i rodzinnym. Za zupełnie natomiast wyjątkowe należy uznać te wypadki – jeśli w ogóle takie występują – aby rzeczywiście człowiek mógł czerpać radość i samozadowolenie z braku jakiegokolwiek aktywności zawodowej („słodkie nic nie robienie”).

Z tych względów zasądzona przez Sąd *ad quem* kwota 20 000 złotych jawi się jednoznacznie jako zadośćuczynienie symboliczne, nieodpowiadające funkcji kompensacyjnej instytucji określonej w poprzednio obowiązującym art. 552a § 1 k.p.k. Jest to szczególnie widoczne, jeśli zauważy się, że przy tak

ukształtowanej kwocie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikającej z zakazu wykonywania zawodu funkcjonariusza Policji, oscyluje ona na poziomie 200 złotych za jeden miesiąc stosowania tego środka zapobiegawczego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd odwoławczy będzie miał na uwadze zaprezentowane spostrzeżenia i powtórnie, w granicach swobodnego uznania sędziowskiego dokona rzetelnej i wszechstronnej weryfikacji wysokości zadośćuczynienia zasądzonego w wyroku Sądu pierwszej instancji.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku. O zwrocie opłaty od kasacji orzeczono na podstawie art. 527 § 4 k.p.k.